

Öppna jämförelser 2019

Äldreomsorg

Resultatet för 2019 visar att allt fler kommuner använder det systematiska arbetssättet Individens behov i centrum (IBIC) för personer i ordinärt eller särskilt boende. En ökning med 4 procentenheter jämfört med 2018.

Andelen kommuner som uppger att det finns aktuell, skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att inte röja skyddade personuppgifter inom äldreomsorgen har ökat jämfört med föregående år, totalt 9 procentenheter. Även rutiner för hur handläggare ska agera vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relation har ökat jämfört med föregående år. Fortfarande uppger färre än var tionde kommun att de inom äldreomsorgen systematisk följer upp beslutade insatser på gruppnivå för att utveckla verksamheten.

Årets resultat visar att:

- 39 procent av kommunerna uppger att de använder IBIC vid utredning och 26 procent vid uppföljning av alla personer i ordinärt boende. Motsvarande resultat för personer i särskilt boende är 38 procent vid utredning och 20 procent vid uppföljning.
- 33 procent av kommunerna har en aktuell rutin för att inte röja skyddade personuppgifter inom äldreomsorgen. 44 procent uppger att det finns en aktuell rutin för hur handläggare ska agera vid indikation på att en vuxen person utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående.
- 9 procent av kommunerna använder systematisk uppföljning för verksamhetsutveckling av äldreomsorgen inom ordinärt boende. För särskilt boende är resultatet 5 procent.

Det finns skillnader i resultaten mellan länen och kommunerna.

Allt fler kommuner använder IBIC vid alla utredningar och uppföljningar

Fler kommuner och stadsdelar använder idag det systematiska arbetssättet IBIC vid behovsutredning och uppföljning av personer i ordinärt eller särskilt boende inom äldreomsorgen. En ökning med 12 kommuner sedan föregående år. Ett flertal kommuner har därutöver uppgett i årets öppna jämförelser att myndigheten är på väg att införa IBIC inom äldreområdet.

Syftet med det systematiska arbetssättet IBIC är att vara ett stöd för handläggare och utförare i att identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och re-

sultat. Utifrån den enskildes behov och mål planeras och utformas sedan individuella insatser vilket gör det lättare för myndigheten att både följa upp individens resultat och måluppfyllelse samt utförarens arbetssätt och metoder [1]. IBIC används inom flera av myndighetens verksamheter men används i större omfattning inom området äldre, se tabell 1.

Tabell 1. Andel kommuner/stadsdelar som använder IBIC vid utredning och uppföljning inom olika verksamhetsområden, 2019

Verksamhetsområde	Utredning	Uppföljning
Äldre – ordinärt boende	39	26
Äldre – särskilt boende	38	20
LSS	19	13
Socialpsykiatri	22	16

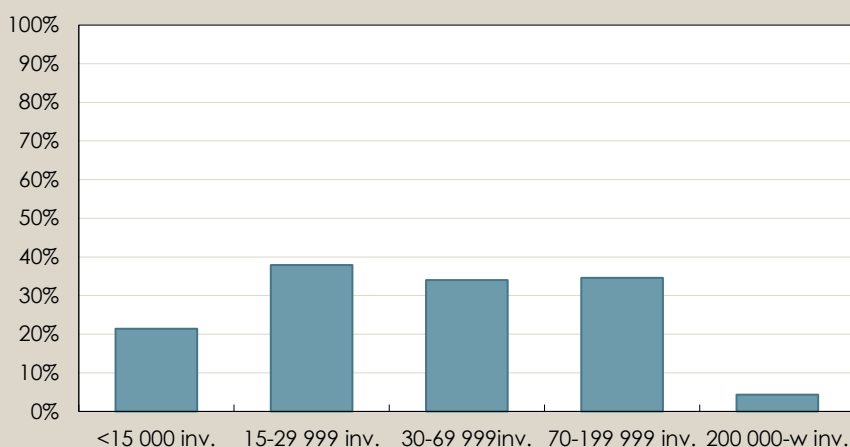
Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, myndighetsutövning, 2019 Socialstyrelsen.

Genom att använda Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) är det möjligt att beskriva individens situation fysiskt, psykiskt och socialt [1]. Den strukturerade individbaserade dokumentationen av behov och mål kan även användas till systematisk uppföljning på gruppnivå för att utveckla äldreomsorgen inom ordinärt och särskilt boende. Vid jämförelse mellan kommuner utifrån kommunstorlek är det vanligast förekommande med det systematiska arbetssättet IBIC i kommuner med 15-29 999 invånare, figur 1.

Det systematiska arbetssättet med att beskriva individens situation fysiskt, psykiskt och socialt med hjälp av ICF startade 2013 inom äldreomsorgen. Av Socialstyrelsens riktade processledarutbildning för äldreomsorgen, Äldres behov i centrum (ÄBIC), som sedan vidareutvecklades till IBIC, har cirka 1750 personer genomgått utbildningen sedan 2013.

Figur 1. Använder IBIC vid alla utredningar och uppföljningar för personer i ordinärt eller särskilt boende, utifrån kommunstorleksgruppering, 2019

Andel kommuner i respektive kommugrupp (antal invånare)

Källa: Enkät Öppna jämförelser Socialtjänst, kommunundersökning, myndighetsutövning, 2019, Socialstyrelsen

Fler kommuner som har aktuell rutin för att inte röja skyddade personuppgifter

Av 297 svarande kommuner och stadsdelar uppger 33 procent att det finns aktuell, skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin för att inte röja skyddade personuppgifter vid handläggning och genomförande av beslutade insatser i myndighetsutövningen inom äldreomsorgen. Det är en förbättring med nio procentenheter från föregående år. Ytterligare 28 procent rapporterar att skriftlig och på ledningsnivå beslutad rutin finns, men en dokumenterad uppföljning och eventuell revidering har inte genomförts senaste året, rutinen är alltså inte aktuell. Skyddade personuppgifter är ett samlingsbegrepp för olika grader av skyddsåtgärder; sekretessmarkering, skyddad folkbokföring, fingerade personuppgifter och sekretess som kan aktualiseras för hotade och förföljda personer [2]. Tydliga och kända arbetsrutiner vid handläggning och genomförande av insatser kan medverka till att säkerställa att skyddade uppgifter inte röjs av misstag [3].

Totalt 44 procent av kommuner och stadsdelar uppger att det finns en aktuell skriftlig rutin för hur handläggare ska agera vid indikation på att en vuxen utsatts för våld eller andra övergrepp av närstående, jämfört med 43 procent föregående år. Resultatet har förbättrats de senaste åren, med en ökning på 7 procentenheter sedan år 2017. Socialstyrelsen rekommenderar att personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården erbjuds fortbildning om våld i nära relationer, i syfte att upptäcka våldet [3].

Systematisk uppföljning kan utvecklas

Systematisk uppföljning är en drivande faktor både för socialtjänstens generella arbete med kvalitet och för utveckling av en evidensbaserad praktik. Årets resultat visar att färre än var tionde kommun uppger att de systematiskt sammanställt och följt upp resultatet av insatser till enskilda på gruppnivå uppdelat på kön, för att utveckla verksamheten inom äldreomsorgen. Resultaten visar små skillnader mellan åren 2017, 2018 och 2019, se tabell 2.

Tabell 2. Genomförd systematisk uppföljning för att utveckla verksamheten inom äldreomsorgen, fördelat på ordinärt och särskilt boende samt uppdelat på kön inom respektive boendeform, 2017-2019

Andel kommuner och stadsdelar i Stockholm och Göteborg, procent, riket

Använt resultat från systematisk uppföljning till verksamhetsutveckling	2017	2018	2019
...i ordinärt boende	8	7	9
...i särskilt boende	5	6	5
...i ordinärt boende uppdelat på kön	5	5	5
...i särskilt boende uppdelat på kön	2	4	2

Källa: Enkät Öppna jämförelser 2019, Socialtjänst, kommunundersökningen myndighetsutövning område äldre, Socialstyrelsen 2019.

Förbättringsutrymmet för att genomföra systematiska uppföljningar på gruppnivå inom äldreomsorgen är stort. Socialstyrelsen tillhandahåller stödmaterial för

systematisk uppföljning inom socialtjänsten. Det består av webbutbildning, handledning för fördjupning, datorbaserat verktyg och skrift om systematisk uppföljning, se Kunskapsguiden.se.

Referenser

1. Individens behov i centrum. Behovsriktat och systematiskt arbetssätt med dokumentation av individens behov utifrån ICF. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016
2. Socialstyrelsens Meddelandeblad. Nr 1/2019. Skyddade personuppgifter – Ökat skydd för hotade och förföljda personer.
3. Våld – handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Stockholm: Socialstyrelsen; 2016

Öppna jämförelser

Målet med öppna jämförelser inom socialtjänsten är verksamhetsförbättring som kommer brukaren till gagn.

Datakälla: Enkät om öppna jämförelser socialtjänst, myndighetsutövning, 2019, Socialstyrelsen.

Svarsfrekvens: 95 procent av kommuner och stadsdelar har besvarat enkätens generella del och 91 procent besvarade delenkäten om äldreomsorg.

Mer information

Du hittar alla årets resultat i Excel-filen, redovisade för stadsdelar i Göteborg och Stockholm, kommun-, läns- och riksnivå på Socialstyrelsens webbplats, se fliken Äldreomsorg:

<https://www.socialstyrelsen.se/oppnajokforelser/socialtjanst>

Där hittar du även alla indikatorer och metoden för 2019.

Kontakt:

Eva Lejman, Sakkunnig äldrefrågor, utredare

Telefon: 075-247 30 00

E-post: eva.lejman@socialstyrelsen.se